

> DÜBAM

KAMBOÇYA MÜSLÜMANLARI YA DA CHAMPALILAR

Mehmet Özay

DÜBAM

KAMBOÇYA MÜSLÜMANLARI YA DA CHAMPALILAR

Mehmet ÖZAY

Genel Yayın Yönetmeni
Akif EMRE

Yayın Koordinatörü
Aynur ERDOĞAN

DÜBAM Yayınları
Küresel İletişim Merkezi
Barbaros Bulvarı, Balmumcu / Beşiktaş
Tel: (0212) 274 80 21 – 274 80 22
www.dunyabulteni.net

Kamboçya Müslümanları ya da Champalılar

Kamboçya’da, Hint-Çini’ni oluşturan diğer ülkelerde gözlemlendiği üzere sosyo/dini hayatta Budizmin baskın olduğu bir yapı hakim. Halk katmanlarındaki bu önemini, Budizmin ülkenin resmi dini olarak kabul edilmesinde görmek mümkün. Kimi tanıklıklardan hareketle, ülkenin temel insan stokunu oluşturan Khmerlerin -ve de diğer etnik azınlık gruplarının- varlığından hareketle bu topraklarda yaşam süren Müslümanların tıpkı diğer Budist egemen Hint-Çini toplumlarındakine benzer bir ‘baskı’ altında oldukları akla gelebilir. Ancak Kamboçya’nın özellikle modern tarihinde yaşanan gelişmeler halk katmanında olduğu gibi yönetim bazında da Müslümanlara karşı farklı bir etkileşimi gündeme getirdiği görülüyor. En azından dışa yansımayan etnik/dini unsurlar arasında var olan bir ‘sosyal anlaşmadan’ söz etmek mümkün.

Bu anlamda, ülkedeki etnik azınlıkların mensup olduğu dini yapıları da dikkate alarak Kült ve Din İşleri Bakanlığı faaliyet gösterdiğine dikkat çekmek gerekir. Bununla birlikte, tarihin değişik evrelerinde çeşitli vesilelerle bölgeye gelip yerleşmiş olan azınlık Müslüman gruplar bugün toplam nüfus içerisinde %1 gibi kimilerince göz ardı edilebilecek küçük bir grubu teşkil ettiği de bir başka gerçek. Yani sayısal oranla değerlendirilerek ülkenin siyasi ve dini başat unsurlarınca varlığı göz ardı edilebilecek bir Müslüman kitle mevcuttur. Bu yüzde birlik kısma göz atmakta fayda var. Müslümanların kendi içlerindeki dağılımında da yaklaşık %80’ini ise Champa Müslümanları oluşturuyor. Yapılan son çalışmalarda Müslümanların nüfusunun 700.000 civarında olduğunu ortaya koyuyor. Bu bağlamda, Müslümanların ülke genel nüfusu içerisinde %5’lik bir yer aldığı söylenebilir. Bu nüfus “Cham” ve “Chvea” adı verilen iki etnik Müslüman grubunu oluşturuyor. ‘Chvea’ muhtemelen Malay toplumu için kullanılan yaygın kelime olan ‘Java’ anlamına kullanılmış bir kelimedir. Müslümanlar ülkenin önemli şehirlerinden olan Kampung Cham başta olmak üzere, Kampong Chenang, Kompot ve başkent Phnom Penh’de yaşam sürmektedirler. Müslüman halk kendini kimi sivil oluşumlar vasıtasıyla da ifade etme imkânı bulmaktadır. Müslümanların tümünü bağlayıcı kılan Şeyühislam

kurumunun yanı sıra, çeşitli birliktelikler şeklinde de örgütlenmeler hizmet vermektedir. Bunlar arasında Kamboçya İslam Birliği, Kamboçya Khmer İslamc Birliği, Kamboçya Cham İslam Birliği, Müslüman Öğrenci ve Öğretmenler Birliği dikkat çekmektedir.

Ülke Müslümanlarına adını veren 'Champa' kelimesi üzerinde durmakta fayda var. 'Champa' tarihin erken devirlerinde bugünkü Vietnam sınırları içerisinde doğmuş ve gelişmiş bir krallık. Bu toprak parçasının Çin'e yakınlığı, Malaka Boğazı, Sunda Denizi gibi önemli su yollarıyla bağlantısı dikkate alındığında değişik coğrafyalardan -aralarında Müslümanların da olduğu- kitlelerin yerleşimine açık olduğu anlaşılıyor. Krallık içerisinde Müslüman olan kitlelerin -ki Champa Müslümanları olarak adlandırılmaktadır- İslamla tanışmaları yaklaşık Miladi 1000 yılında gerçekleşmiş ve önemli bir sosyo-siyasi grup olarak krallık içerisinde 15. yüzyıl son çeyreğine kadar kayda değer bir rol oynadığı ilgili kaynaklarca dile getirilmektedir.

Müslümanların göç etmek zorunda kaldıkları Kamboçya'daki yönetim ve toplum yapısını anlamaya çalışmak da, Müslümanların konumlarını değerlendirmede kayda değer bir rol oynayacaktır. Kamboçya, Khmer adı verilen halkın ana yurdu olarak bilinir. Tarihin erken dönemlerinde (12. yüzyıl) Angkor Medeniyeti'ni inşa etmiş olan bu halk 16-17. yüzyıllara gelindiğinde eski gücünü yitirmişti. O yüzyıllarda bölgede öne çıkan güç merkezi Ayudha Siam Krallığıydı.

Bu yüzyılların gerek doğulu gerekse batılı denizci ve tüccar kesimlerinin Malay Takımadaları, Hint-Çini bölgesine yönelik 'istikrarlı' nüfuzları görülüyordu. Bu çerçevede her ne kadar kayda değer bir güç merkezi niteliği taşımasa da, Kamboçya Krallığı'nın başkenti Phnom Penh'de de bu yabancı komunitelere rastlamak mümkündü. Bu dönemde Kamboçya'nın ihtiyaç duyduğu, özellikle askeri insan gücünü Malay ve Champa'luların sağladığı ifade edilir.

Champalıların sahneye çıkmasından önce Kamboçya Krallığı'nda Malay toplumu varlığından bahsedilir. Öyle ki bu Malay nüfus 16. yüzyıl sonlarında yaşanan taht mücadelesinde bir güç unsuru olarak ortaya çıkmış ve başlarındaki Laksamana (Komutan) bağımsız bir siyasi ve askeri yapı oluşturmuştur. Tabii Malay toplumunun, o dönemde İspanyol ve Portekiz unsurlarının varlığı ve Saray'a yönelik müdahalelerine karşı bir blok oluşturduğunu haliyle düşünmek mümkün. Söz konusu bu Malay grubunun coğrafi yakınlık, o dönemki siyasi gücünün yanı sıra, gene o dönem Kamboçya'da sınırlarında olan bugün Vietnam'a bağlı Mekong Deltası'nın güney ucu ile deniz bağlantısı dikkate alındığında Patani Sultanlığı'ndan nüfuz eden Patani Malayları kadar Pahang, Johor ve hatta Sumatra Jambi ve Minangkabau'dan gelen Malay grupların varlığından bahsedilmektedir. Bu grubun o dönem Kamboçya'sında en önemli ikinci Müslüman grubu oluşturduğu vakidir.

Patani Malayları kadar Pahang, Johor ve hatta Sumatra Jambi ve Minangkabau'dan gelen Malay grupların varlığından bahsedilmektedir. Bu grubun o dönem Kamboçya'sında en önemli ikinci Müslüman grubu oluşturduğu vakidir.

Kamboçya Kralı'nın Müslüman Oluşu

Kamboçya Krallığı'nda 16. yüzyıl sonlarından itibaren baş gösteren taht mücadelesi nihayetinde 1641 yılında Prens Chao Ponhea Cand'ın tahta çıkmasıyla sonuçlansa da, amcasıyla olan siyasi mücadele devam etmiştir. Ancak, önde gelen dört komutandan aldığı destekle giriştiği savaşta amcasına karşı galip gelmesiyle uzun süren taht mücadelesine son vermiş oldu. Burada dikkat çeken husus, komutanlardan birinin 'Mantri Tejah Mas' adında bir Malay

Müslüman olmasıdır. Bunun üzerine siyasi gücünü pekiştiren Chao Ponhea, I. Reameathipadei adını alarak tahtta oturdu.

17. yüzyıl ortalarına doğru belki de bölge tarihinde bir ilk anlamı taşıyacak Kral'ın Müslüman olma serüveni birkaç nedene bağlantılandırılır. İlk etapta bir 'aşk' hikâyesi ortaya konulsa da, arka plânda, aslında Kral'ın tahtını koruma adına Müslüman kitle ile siyasi ittifak yapma niyeti olduğundan bahsedilir. Bir diğer neden ise savaşta amcasını öldürmesinden neşet eden vicdan azabıdır. Bu azaptan kurtulma adına Budist papazlara yönelmesinden umduğu 'tatminkâr' cevabı alamaması üzerine bölgedeki Müslüman din adamlarına danışır. Bu sürecin akabinde Müslüman olduğu ifade edilir. Bir diğer neden ise, Sri Sa Jhar bölgesine yaptığı bir gezi sırasında bir Malay veya Cham Müslüman kıızıyla karşılaşmasıyla bağlantılandırılır. Müslüman kıza tutulan kral Müslüman olmakla kalmamış, önemli bir aileye mensup olduğu ifade edilen gelinin babasını Müslümanların toplum liderliğine atar. Bu anlamda Saray ile Müslümankitle arasında bir tür sosyo-siyasi ilişkinin temelleri de atılmış olur. Kralla birlikte sarayın önde gelen tüm yöneticilerinin de -kralın isteği doğrultusunda- Müslüman olduğu da kayıtlar arasında dikkat çeker. Bunda pek yadsınacak bir durum yok. Çünkü tarih boyunca dünyanın değişik bölgelerinde olduğu üzere, Güneydoğu Asya'da da Müslüman olan siyasi liderlerin onlara tabi kitleleri de beraberinde İslamiyete taşıdığı bilinmektedir.

Tarihi Göç Hadisesi

Kamboçya'daki bir diğer önemli etkin Müslüman grubu oluşturan Champalıların varlığı, 1471 yılında Vietlerin Champa Krallığı'nın başkenti Vijaya'yı istilası üzerine gerçekleşen göçle ilişkilendirilmektedir. "Viet"lerin saldırıları karşısında çareyi 'hicret' etmekte bulmuşlar ve bugünkü topraklara yerleşmişlerdir. Göçün akabinde birtakım antropolojik benzerliklerden hareketle Malay toplumuyla ilişkiler geliştiren Champalılar bu süreçte Müslüman oldular. Khmerler bu iki grubun sosyo-dini birlikteliğine atıf anlamında "Cam-Java" terimini kullanırlar. Champalılar, savaşkan karakterleri ile öne çıkmışlar ve saray ve çevresindeki güç mücadelelerinde rol almışlardır. Bu noktada, yukarıda kısaca vurgulandığı üzere Champalıların Kamboçya'nın askeri gücü içindeki yeri işte bu savaşkan karakterleriyle bağlantılıdır.

'Chvea' Müslümanları ise, daha erken dönemlerde bugünkü Endonezya Takımadaları'ndan özellikle de Sumatra'dan gelip yerleşen Müslüman grupların torunlarıdır. Bu noktada, günümüz Kamboçya toplumunda yaşam süren Müslümanların bir bölümünün Malay diğerlerinin Hint-Çini topluluklarından Champalılar olduğunu ifade etmek daha doğru olacak. Ancak, yerel düzeyde karşımıza çıkan bu etnik ayrıma karşılık, bölgesel ve uluslararası arenada ülkedeki Müslümanlar "Champa Müslümanları" olarak biliniyor. Öte yandan, ülkenin etnik çoğunluğunu teşkil eden Khmerlerin ve bu toplumsal grubun söz konusu toprakların siyasi ve toplumsal dayanak noktasını oluşturmasından hareketle kimi çevrelerin kendilerinin, -yani Champa Müslümanlarının- 'Khmer Müslümanları' olarak adlandırılmasını ise tasvip etmiyorlar. Bunda hiç kuşku yok ki, 1970'li yılların ikinci yarısında yaşanan önemli soykırımın büyük bir yeri var.

'Chvea' Müslümanları ise, daha erken dönemlerde bugünkü Endonezya Takımadaları'ndan özellikle de Sumatra'dan gelip yerleşen Müslüman grupların torunlarıdır. Bu noktada, günümüz Kamboçya toplumunda yaşam süren Müslümanların bir bölümünün Malay diğerlerinin Hint-Çini topluluklarından Champalılar olduğunu ifade etmek daha doğru olacak.

Khmerler Dönemi ve Soykırım

Bu dönemde, Kamboçya'da yaşanan insanlık dramından Müslümanlarda payını almıştır. Khmer nedir önce bunun cevabını verelim. Khmer, ülkenin çoğunluğu oluşturan etnik grubu. II. Dünya Savaşı sonrasında Çin ve Rusya üzerinden bölgede yaygınlık kazanan komünist hareketlerin bir uzantısı olarak ortaya çıkmış ve ülke siyasetinde rol almıştır. Pol Pot adındaki lideri bu uluslararası bağlantının ötesinde, ülkenin kuzeyindeki dağlık bölgelerde yaşayan köylü kabilelerinin yaşam koşullarını ütopyik sosyalizmin örneği kabul ederek bunu bir devlet nizamı haline getirme düşüncesi ülkeyi kana bulayan sürece girmesine neden oldu. Bir yandan, dini inançlara yönelik baskı öte yanda maddi gelişmenin unsurlarının kabul edilmemesinin birleşiminden doğal katı siyasi rejim askeri güç ile ülkede muhalefeti temsil eden tüm kesimleri içine alan bir yıkıma başladı. Bu bağlamda, Khmerler döneminde ülkedeki diğer azınlık grupları ve muhalifler gibi Müslümanlar da zulme maruz kalan kitlelerden. Özellikle Müslümanların tarihsel olarak yoğun olarak yaşadıkları Kampung Cham bölgesinde gerçekleşen saldırılarda kimi ifadelerle göre 500.000 Müslüman hayatını kaybetmiş. Bu süreçte ülkeden kaçabilenler mülteci olarak Tayland, Malezya, Fransa, ABD ve Suudi Arabistan'a sığınmışlardır.

Müslüman hayatını kaybetmiş. Bu süreçte ülkeden kaçabilenler mülteci olarak Tayland, Malezya, Fransa, ABD ve Suudi Arabistan'a sığınmışlardır. Khmer rejiminin sona ermesinin ardından özellikle Tayland ve Malezya'daki grupların geri döndüğü belirtilmektedir.

1970'li yılların bölgesel ve küresel ilişkilerine bakıldığında Kamboçya'da olup bitenden Müslümanların genel itibarıyla haberdar olduğunu düşünmek hayalcilik olur. Sadece Müslüman unsurların değil, bir ölçüde dikkate alınabileceği varsayılarak Birleşmiş Milletler gibi kuruluşların da Kamboçya'da yaşanan ve her kesimi içine alan soykırım karşısında elinin kolunun bağlı kalışı dünyanın son dönemde yaşadığı önemli dramlardan kabul edilmelidir. Tam da bu noktada, bölgenin bir başka ülkesi Myanmar'da aynı yıllarda Arakanlı Müslümanlara

yönelik baskı ve zulüm politikalarının neden olduğu dev göç hadiselerinin yaşandığı biliniyor. Bu noktada, aynı siyasi rejim ve aynı sosyo-dini yapıya sahip olduğu ileri sürülebilecek Myanmar ve Kamboçya'nın bilinçli olarak birbirlerine destek verdikleri ve özellikle azınlıklara ve Müslümanlara karşı ortak bir politika geliştirdikleri söylenemese bile, hiç kuşku yok ki, birinde başlayan bu sürecin diğeri üzerinde 'teşvik edici' bir mahiyete sahip. Bu çerçevede 1978 yılında Arakanlı Müslümanların göçe zorlandıklarını ve akabinde 1982 yılında çıkartılan bir yasa ile vatandaşlık haklarının elinden alındığını hatırlamakta fayda var.

Hedefin ütopyik tarım toplumu yaratmak olduğu hatırlandığında karşımıza çıkan manzarayı tahayyül etmek zor değil. Bu süreçte Champa Müslümanlar evlerinden yurtlarından sürülmüş, aileler birbirlerinden koparıldı ve küçük gruplar halinde farklı yerlere göçe zorlandılar. Zulmün pençesine düşen Müslüman kitleler Müslüman olmayanlarla evlenmeye, domuz yetiştirmeye ve yemeye zorlandılar. Dini yaşamın ve kurumların varlığının ortadan kaldırıldığı bu süreçte canlarını, ailelerini, mallarını ve mülklerini korumak isteyenler derhal infaz edildiler. Bu yıkımdan camiler de payını almış. Kimi ifadeler göre bölgedeki 132 cami yıkılmış... 1960 yılında dönemin kralı Norodom Sihanouk tarafından ülkenin ilk müftüsü olarak atanan Hacı Res Lah da katledilenler arasında.

Aynı siyasi rejim ve aynı sosyo-dini yapıya sahip olduğu ileri sürülebilecek Myanmar ve Kamboçya'nın bilinçli olarak birbirlerine destek verdikleri ve özellikle azınlıklara ve Müslümanlara karşı ortak bir politika geliştirdikleri söylenemese bile, hiç kuşku yok ki, birinde başlayan bu süreç diğeri üzerinde 'teşvik edici' bir mahiyete sahip.

Champa Müslümanlarının Bugünkü Yerleşim Yerleri

Müslümanların örgütlü bir yapıya sahip oldukları söylenebilir. Bu örgütlü yapının 'resmi' ayağını ülke siyasi rejiminde de tanınan 'Müftü' kurumu

geliyor. Ayrıca 'Ulusal İslam Hareketi' bunlardan biri. Müslüman toplum Budist çoğunluk ile iç içe yaşıyor. Örneğin, önemli bir topluluk, başkent Phnom Penh'e sadece birkaç kilometre mesafedeki bölgede yaşam sürüyor. Ancak Kamboçya Müslümanları dendiğinde akla gelen ilk yer Kampung Cham. Literal anlamda 'Cham Köyü' dense de önemli bir yerleşim yeri... Malayca bir kelime olan 'Kampung'un kullanılması elbette tarihte Malay dünyasıyla bir bağlantı olduğunun göstergelerinden. Tahmin edilebileceği üzere, bu bölge özellikle de Svay Khleang ve Koh Phal adlı yerleşim yerleri Khmer komünist rejimine karşı mücadelenin verildiği önemli yerler.

İslami Eğitim

2005 verilerine göre, Kamboçya'da Müslümanların çoğunlukta olduğu yerleşim yeri sayısı 417. Bu Müslüman kitlenin sosyo-dini faaliyetlerini sürdürdüğü 244 cami ve 313 mescid bulunuyor. Ülkede İslami eğitim çalışmalarının başlangıcı 1948 yılında Hacı Sam Sou'un kurduğu pondok'la başlatılıyor. Patani'deki kurumların bir benzeri olarak hayata geçirilen bu kurum bugüne kadar ortaya konan İslami eğitim kurumlarının ilk nüvesini teşkil eder.

Eğitim alanındaki yatırımların özellikle, 1993 yılında yapılan genel seçimlerin akabinde giderek ivme kazandığı söylenebilir.

Müslüman aileler çocuklarının ilk eğitimini kendileri veya toplumun yaşlılarının yardımıyla sağlıyorlar. Bu bağlamda, Kur'an-ı Kerim öğretiminin burada farklı bir önemi olduğunu söylemeliyiz. Bu önem, Kutsal metnin yazılı sistemi bulunmadığı ifade edilen Cham diline çevrilememesi. Bu nedenle, bölgede Kur'an öğretimini sağlayacak kurumsal yapılanmalara ihtiyaç olduğu söylenebilir. Öte yandan, ülkenin resmi dil konumundaki Khmer diline Kur'an tercümesi faaliyetinin 'ağır-aksak' sürdürüldüğü de beyan edilen hususlardan.

İslami eğitimi devam ettirmek isteyenler ya Başkent'teki veya meşhur Kampung Cham'daki mevcut kurumlara başvuruyorlar. Gençlerin İslami eğitim amacıyla yönedikleri diğer iki önemli coğrafya Patani'deki geleneksel ve modern okullar ile Malezya'daki benzer okullar. Bunun anlaşılabilir maddi temelleri var kuşkusuz ki. Bunun en temel nedeni, Patani ve Malezya'nın kuzey ve doğu eyaletlerindeki İslami eğitimin köklü bir geçmişinin olmasıdır.

Kamboçya Müslümanlarına maddi ve öğretici kadrosu yardımında bulunan Ortadoğu ülkelerinden bazı kurumların çalışmaları Müslümanlar tarafından takdir edilmekle birlikte uluslararası çevrelerin dikkatini çekiyor. Bunun temel sebeplerinden biri Kamboçyalı öğrencilerin bazılarının öğrenimlerinin bir bölümünü Ortadoğu'da devam etmelerine olanak tanınması olduğu ifade ediliyor.

Din İşleri Bakanlığı'nda Müslüman yetkililerin de görevlendirildikleri ve kendi bölgelerinde siyasi partilerden aday gösterildikleri ve Meclis'te temsil imkânı bulabildikleri biliniyor.

Kamboçyalı Müslümanlar, bölgedeki diğer Budist ağırlıklı toplumlarla karşılaştırıldığında görece 'tatminkâr' bir yaşam sürdürdükleri düşünülebilir. Kendine özgü bir komünist yönetim biçimine sahip olan Kamboçya'da hükümetin Müslümanlara yönelik alışılmışın dışındaki yaklaşımın temelinde Khmer rejimi döneminde yaşananların rolü büyük. Bu süreçte 1993, 1998 ve

Gençlerin İslami eğitim amacıyla yönedikleri diğer iki önemli coğrafya Patani'deki geleneksel ve modern okullar ile Malezya'daki benzer okullar.

Ancak özellikle 9/11/2001 sürecinde tıpkı bölgedeki diğer Müslüman unsurlar ve kurumlar kadar Kamboçya'daki eğitim kurumları da 'derin gözaltında' bulunuyor.

2003 yıllarında yapılan seçimlerde din özgürlüğü olgusu üzerinde durulmuş ve Müslümanlara dinlerini yaşama imkânı tanınmıştır. Aynı zamanda, Müslüman kitlenin siyasi olarak kendini ifadesi olarak da anlaşılabilir şekilde parlamentoya birkaç milletvekili göndermişlerdir. Müslümanların Hun Sen yönetimine yaklaşımları da gene bu minvalde değerlendirmek gerekir. Özellikle 1978'de başgösteren kitlesel katliamlara tanık olanlar, Hun Sen ve Vietnam ordusunun müdahalesi olmaması halinde tüm Müslümanların yok edileceğini ifade ediyorlar. Bu anlamda, toplumun her kesiminin büyük acılar çektiği o dönemde Müslümanların maruz kaldığı zulmün ülke siyasi otoritesine yönelmemesi adına 'kontrollü' bir yapılanmaya izin verildiği söylenebilir.

Ancak özellikle 9/11/2001 sürecinde tıpkı bölgedeki diğer Müslüman unsurlar ve kurumlar kadar Kamboçya'daki eğitim kurumları da 'derin gözaltında' bulunuyor. Kimi ülkelerin Kamboçya'da dini eğitim kurumlarına yaptıkları yatırımlar ve insan kaynağı desteğinin bu süreçte önemli bir rol oynadığı anlaşılıyor.

Tarihin bir evresinde Vietnam'ın güneyinden Kamboçya topraklarına göç etmiş veya göçe zorlanmış; sömürgecilik döneminde Avrupa unsurlarıyla karşılaşmış; modern dönemde Kamboçya'nın etnik çoğunluğunu oluşturan Khmerlerin komünist rejimi boyunca mağdur düşmüş; akabinde şu veya bu şekilde uygulamaya konulan parlamenter sistem içerisinde kendini ifade etme şansı bulmuş Kamboçya Müslüman toplumunu anlamaya çalışmakta fayda var. Yukarıda zikredilen süreçler elbette ki bitmiş değil. Bir yanda ASEAN özelinde bölgesel değişimi hızı belirlenemeyecek bir kalkınma ilkesi bağlamında körükleyen değişim olgusu, öte yandan uluslararası camianın genel itibarıyla İslam'la olan sorununun yerel düzeydeki yansımaları, Müslüman toplulukların eğitim, meslek edinimi, ekonomik yeterlilik, kültürel ve entellektüel kapasite ve eylemleri gibi alanlar ilerleyen dönemde karşımıza çıkacak süreçler olarak duruyor. Bu noktada, başta Champa Müslümanları olmak üzere Kamboçya'daki Müslüman unsurları tek başlarına ele almak yerine, Budist egemen toplumları içerisindeki konumlarına bağlı olarak birlikte değerlendirmek gerekir.

> DÜBAM

KAMBOÇYA MÜSLÜMANLARI YA DA CHAMPALILAR

Mehmet Özay

> 2013 TEMMUZ
DÜNYA BÜLTENİ ARAŞTIRMA MASASI